

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

№.

Wilno, dn.9 grudnia 1932 r.

773.

T r e ś ć n u m e r u:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Dział.Str.

1. Litewsko-niemiecka Izba Handlowa.-	I.	1.
2. Zgoda rządu litewskiego na komunikację z Polską.-	"	"
3. Agitacja niemieckiego ministra Spraw Wewn.von Gayla
za zwrotem Kłajpedy.-	"	"
4. Gen.Kubilunas kawalerem francuskiej Legji Honorowej.	"	"
5. Rokowania ze Szwajcarią.-	"	"
6. Sprawa litewsko-łotewskiego bilansu handlowego.-	"	"

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

7. Historia prasy litewskiej. /c.d./	III.	2.

x

x

x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

L i t e w s k o - n i e m i e c k a I z b a H a n d l o w a .
"Echo" /334/: W Berlinie powstał projekt założenia litewsko-niemieckiej Izby Handlowej. Wyłoniono komisję, która zajmie się opracowaniem tej sprawy. /XII.32/.

Z g o d a r z ą d u l i t e w s k i e g o n a k o m u n i -
k a c j ę z P o l s k ą ? "Sieгодня" /340.XII.32/: Angielski wiceminister Spraw Zagr. odpowiadał 5 b.m. w Izbie Gmin na interpelację jednego z członków parlamentu odnośnie stosunków polsko-litewskich /zamknięcie granicy/. Wiceminister oświadczył co następuje: Niektórzy kupcy angielscy zwrócili się niedawno do rządu angielskiego z oświadczeniem, że zamknięcie granicy polsko-litewskiej stanowi przeszkodę do ich operacji handlowych. W związku z tem rząd angielski polecił przedstawicielom Polski i Litwy wyjaśnić, czy rządy polski i litewski zgadzają się na wznowienie komunikacji na określonych warunkach. Chodzą pogłoski, iż rząd litewski w zasadzie na wznowienie komunikacji się zgodził. Obecnie rząd angielski oczekuje wiadomości z Warszawy.

A g i t a c j a n i e m i e c k i e g o m i n i s t r a S p r .
W e w n . v o n G a y l a z a z w r o t e m K ł a j p e d y
N i e m c o m . "Pytas" /257.XII.32/: W dniach ostatnich wszystkie radiostacje niemieckie transmitowały nadany Kolonji program w sprawie rewizji granic wschodnich. M.in. wygłosił o niemieckich sprawach wschodnich obszernie przemówienie minister Spraw Wewn.von Gayl /zastąpiony w ostatniej chwili przez niejakiego Hoffmana/, który w imieniu ministra oświadczył co następuje: Wszystkim naszym braciom, walczącym ciężko o swój byt przy skrwawionych granicach wschodnich chcemy okazać, że cały naród niemiecki popiera ich. Interesy ich są interesami całych Niemiec. Bez swych ziem wschodnich Niemcy nie mogą żyć. Poza tem Hoffman raz jeszcze powtórzył słowa von Gayla, że Litwa winna być wdzięczna za to wszystko co ma jedynie Niemcom: "Daliśmy Wam wolność, za własne pieniądze urządziliśmy Wam drogi, szosy, koleje, mosty, szkoły i t.d." Niejednokrotnie już von Gayl w przemówieniach publicznych żądał stanowczo zwrotu ziem wschodnich Niemcom. Von Gayl wcale się nie kryje z tem, że Niemcy bardzo pragnęły mieć terytorjum litewskie, by osiedlić tu swych kolonistów "dla dźwigania kultury na wschodzie". O ile dążenia p.von Gayla w kierunku ujarzmienia, skolonizowania i zgermanizowania Litwy nie przyoblekają się w czyn, to w każdym razie jednak walka przeciwko Litwinom trwa nadal, szczególnie w Litwie pruskiej. Jeszcze przed paru tygodniami ten sam minister von Gayl wygłosił w Królewcu przemówienie, w którym podkreślał konieczność jak najszybszego zgermanizowania Prus Wschodnich, zastąpienia nazw miast polskich i litewskich niemieckimi, prowadzenia akcji germanizacyjnej w szkołach, w społeczeństwie i t.d. W Prusach Wschodnich, zdaniem min.von Gayla, muszą zniknąć jak najprędzej ślady jakichkolwiek "obcych przybyszów", gdyż był to od wieków kraj niemiecki i takim też pozostanie nadal.

Z tego wszystkiego wynika, że w Prusach Wschodnich prowadzi się gorliwą akcję na szkodę Litwy. Litwa winnaby zwrócić szczególną uwagę na te poczynania swego potężnego sąsiada z wilczym apetytem.

G e n . K u b i l u n a s k a w a l a r e m f r a n c u s k i e j
L e g j i H o n o r o w e j . "Dzień Kow." /277.XII.32/: Jak podaje Elta z Paryża, bawiący tam obecnie szef litewskiego sztabu generalnego gen.Kubilunas został udekorowany orderem Legji Honorowej.

R o k o w a n i a z e S z w a j c a r j ą . "Echo" /332.XII.32/: Jak słychać, w najbliższym czasie podjęte zostaną rokowania pomiędzy Litwą a Szwajcarią w sprawie zwiększenia kontyngentów szwajcarskich na niektóre eksportowane przez Litwę towary.

S p r a w a l i t e w s k o - k o t e w s k i e g o b i l a n s u
h a n d l o w e g o . "Echo" /332.XII.32/: Miarodajne sfery zwróciły uwagę na sprawę litewsko-kotewskiego bilansu handlowego. Pomimo wszystkich dotychczasowych posunięć, podjętych drogą wymiany not i drogą rokowań eksport litewski do Łotwy jest znikomy. Jednocześnie Łotwa importuje do Litwy znaczne ilości towarów.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

H i s t o r j a p r a s y l i t e w s k i e j ./XII.32.c.d.patrz "Biul.Kow."772/:Od r.1832 do 1914 ukazało się w Prusach i Małej Litwie przeszło 60 rozmaitych pism litewskich. Obecnie w kraju Kłajpedzkim wychodzi dziennik "Lietuvos Keleivis", tygodnik "Klajpediškis" i in.

W latach 1875-1876 studenci Litwini w Petersburgu wydają pismo "Kalbiš Melagis". W r.1880-1881 studenci Litwini w Moskwie wydali hektografowaną "Auszę". W 1883 r. z inicjatywy dr.Basanawicziusa, Wisztaliusa i Mikszasa wydano pierwsze pismo litewskie, poświęcone sprawom Wielkiej Litwy "Auszra". Wydawnictwo zawieszono w r.1886. Wówczas "Auszę" zastąpiła "Szwiesa". Potem przyszły "Apžvalga", "Varpas" i "Tevynes Sargas", redagowany przez ks.Tumasa. W 1904 r. głośny zakaz prasy litewskiej, wydany przez Kaufmana został odwołany. Rozpoczyna się nowa era w dziejach prasy litewskiej. Tajne rozpowszechnianie pism odchodzi w przeszłość. Środo-wiskiem nowego ruchu stało się Wilno. W końcu 1904 r. ukazuje się tam pierwszy dziennik litewski "Vilniaus Žinios", wydawany przez p.Wilejszysa. Pismo to było o kierunku demokratycznym, jednakże, wskutek braku doświadczenia "V.Ž." zawieszają swe wydawnictwo; za-miast nich w 1909 ukazują się "Liet.Žinios". Było to pismo poli-tyczno-społeczno-literackie o kierunku ludowcowym. Od r.1905 za-częto wydawać pismo dla ludu - "Lietuvos Ukininkas" wraz z dodatka-mi. Równocześnie wychodził "Ukininkas", wydawany przez klerykałów. Rozpoczął również wydawnictwo pisma /w r.1906/ dr.Basanawiczius p.n."Lietuvis". W r.1907 ten sam dr.Basanawiczius przystępuje do wydawnictwa organu Litewskiego T-wa Naukowego - "Lietuviu Tauta", które to pismo istnieje dotąd w Wilnie, ukazując się wprawdzie nie-perjodycznie.

Po zawieszeniu "Vilniaus Žinios" narodowcy przystępują do wydawnictwa pisma "Viltis". Pierwszym jego redaktorem był p.A. Smetona. Pismo miało kierunek narodowo-chrześcijański; poświęcone było interesom całego narodu. Pozatem p.A.Smetona zakłada tygodnik "Vairas", przeznaczony dla inteligencji.

Drugim ośrodkiem prasy litewskiej było Kowno. W początku 1906 r. ukazało się pismo p.n."Nedeldienio Skaitymas". W r.1907 za-miast "N.S." wychodzi tygodnik "Vienybe" i tygodnik "Draugijos", poświęcony literaturze, nauce i polityce. Ukazywały się również przy niem dodatki: "Mokytojas" - dla nauczycielstwa, "Ateitis" - dla katolickiej młodzieży szkolnej. Pozatem wydawano w Kownie spec-jalne pismo dla kleru "Bažnytinės Apžvalgos" /1913 r./.

Trzecim ośrodkiem prasy litewskiej były Sejny: wydawano tu "Vadovas" ul909 r./ dla kleru oraz ilustrowane pismo z dodatka-mi "Saltinis" dla szerszych warstw społeczeństwa.

Pozatem wymienić należy następujące pisma: tygodnik dla młodzieży wiejskiej "Pavasaris", robotniczy "Rygos Balsas" /szero-ko rozpowszechniony w Litwie, mimo, iż ukazywał się w Rydze/, pismo dla kobiet "Lietuvaite" i t.d. Ogólna liczba pism litewskich, wyda-wanych od 1904 r- do wojny światowej wnosi 176. Podczas wojny uka-zywały się 93 pisma.

Z nadejściem okupacji niemieckiej wszystkie pisma przesta-ły wychodzić. Wówczas w Kownie okupanci niemieccy zaczęli wydawać "Dabartis", przeznaczony dla społeczeństwa litewskiego. Pismo miało charakter wybitnie niemiecki, cesarski. W r.1917 ukazało się w Wil-nie pismo "Lietuvos Aidas", wydawane przez Litwinów. W dobie two-rzenia się niepodległej Litwy zaczęły wychodzić pisma "Lietuva", "Laisvoji Lietuva", "Tiesos Kardas" i in.

Z chwilą uzyskania niepodległości prasa litewska w szybkie-m tempie się rozrosła i różniczkowała. Najprzód wymienić należy dzienniki, których w Kownie wychodzi cztery: organ ludowców - "Liet. Žinios", organ narodowców i zarazem urzędówka "Lietuvos Aidas", ka-tolicko-chrześcijańsko-demokratyczny "Rytas" i "Dienos Naujienos".

/ c. d. n. /

